

Fancsali Alpár: 50. érettségi találkozására

(Egy volt Puskás diák gondolatai)

***Prológus,** vagyis a szerkesztő megjegyzései, a könnyebb érthetőség céljából. Id. Fancsali Alpár 1946-ban született Szolnokon, Edua, Oldamur és Emese testvéreivel. 1962 és '66 között járt a Gyáli úti almamáterbe. A távközlési technikus munkát a szolnoki gócerősítőben kezdte és a mátraházi erősítőben, mint üzemvezető folytatta. Ezekben az években találkoztam vele először, mint levelező hallgatómmal, a Budapesti Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Karának híradástechnika szakán. Innen Alpi, a fiatal mérnök, a Helyközi Távbeszélő Igazgatóság Horváth Mihály téri fejlesztési osztályára, majd középiskolai tanulmányai szintere mellé, a Posta Kísérleti Intézet munkatársai közé került. Szépívű, Postás-Matáv műszaki karrierje a PKI bezárásával szűnt meg. A szakmához azonban, egészen nyugdíjazásáig hű maradt.*

Mit kaptam útravalóul ebben az iskolában?

Már 10-edszer hangozhatna el ez a kérdés és bizonyára el is hangzott néhányszor. Most megpróbálom röviden összefoglalni, hogy az útravalót eddigi tevékenységem alatt nagyon sok feladat megoldása közben milyen érdekesebb eseteknél sikerült egyedülállóan alkalmaznom. Természetesen csemegézni kell ahhoz belőlük, hogy a rendelkezésemre álló sorokba mindezt belesűrítsem.

Tóth Ferenc osztálytársammal és még néhányan iskolai havi lapot szerkesztettünk GARAS címmel. A lap jellege kizárólag irodalmi újság volt. Aktuális témákról szólt és írásaink, költeményeink közlése volt a fő profilunk. Remélem, hogy Ferenc barátom még őriz egyet-egyét a példányokból. Még érettségi után is vitt bennünket a lendület néhány hónapig...

Sikerem volt, amikor a Villám sújtotta fa c. versemet valamelyik iskolai rendezvényen előadtam. Egy alkalommal házi feladatot kaptunk P. Gy.-nétől magyar órán, valamilyen adott témáról kellett színdarabot írunk. Annak rendje és módja szerint eleget téve a feladatnak, megírtam a színdarabot és megfelelő díszletről is gondoskodtam, a díszlet leírásával, olyasmivel, mint például: Jobbra nyírfaerdő, balra bükkfaerdő, előttünk a rekettyés. A tisztáson játszódó esemény: apu fogjal nekem békát, stb... Elég megalázó kritikát kaptam, így felhagytam a színdarab-írással. Azonban volt egy furcsa esemény, amit szükségesnek tartok itt megjegyezni. Tanárnőnk egy borítékot nyomott a kezembe, és megkért, hogy vigyem el Sós Imrének. Elég zárkózott voltam ahhoz, hogy kérdés nélkül teljesítsem a feladatot. Nálunk otthon a levéltitok szent dolog volt, így azt sem néztem meg, hogy a boríték le van-e zárva, sietve teljesítettem a feladatot és a levél átadása után sietve távoztam. Utólag egy kicsit sajnálom, hogy nem kíváncsiskodtam, mert valószínű, hogy az a bizonyos dolgozat lehetett a borítékban.

Később egy novellát még írtam felkérésre, méghozzá húgomnak, Emesének, aki azt házi feladatul kapta a saját iskolájában. A témát én választottam, egy disszidens kislányról, és társai kálváriájáról. Vonaton beszélgetés közben hallottam a történetről. Az életnél nincs jobb történetíró, csak fel kell figyelni rá. A dolgozatra 5-öst kapott a húgom.

Még néhány szót Gíró Szász Lászlóné orosz óráiról. Megkövetem, ha nem tudott megtanítani oroszul beszélni, nem az ő hibája. Amikor legelőször kezdtünk idegen nyelvet tanulni, ismert okokból az orosz nyelvtanításról áttértek az iskolánkban is a német nyelvtanításra. Kezdetben nagyon szépen haladtam, de az áttérés megzavart. Németül még mindig tudom a der die das-t, machen = csinálni, schreiben = írni. Oroszul talán még most sem tudom ezeket. Sokkal később pedig angol tanfolyamokat volt szükséges végezni.

Sille Mária volt osztályfőnökünk tanított minket matematikára. Órái inkább zsidongók voltak. Csak azokat tanította meg matematikára, akik a tanári asztal köré fértek. A többiekkel sajnos nem tudott törődni. Sosem voltam olyan agresszív, hogy én is beálljak furakodni, így hát bizony sokmindent az egyetemi felvételi előkészítő tanfolyamon tanultam meg. Azért Kuti József tanár úrral bőszen számoltuk az őstulkokat, ha bejött hozzánk helyettesíteni.

Érettségi után nagy ambícióval vettem magamat a munkába a szolnoki gócerősítő állomáson, első munkahelyemen. Történt egyszer, hogy a debreceni zeneáramkör meghibásodott, a távkábel azonban hibátlannak bizonyult. Ekkor gondoltam egy merészet, és elhatároztam, hogy felhasználom a Gáfor Mihály átviteltechnika tanáromtól tanultakat és ma divatos szóval élve unortodox megoldást alkalmaznak a hibahely behatárolásához. Összeállítottam egy hangfrekvenciás mérőkapcsolást, és reflexiós helyet kerestem. Erre a helyre küldtem a kábelszerelő brigádot, hogy az ott kiásott pupin fazékban valószínű, hogy a zeneáramkör „b” ágán lévő kötéséről lecsúszott a kötőhüvely, és hozzáér az árnyékoláshoz. A kábelszerelő brigád vonakodva bár, de jobb híján kiment a helyszínre. Nem is tudta elképzelni, hogy egy ilyen hiba helyét meg lehet határozni....

Máskor pedig egy furcsa távolsági kapcsoláskor jelentkező kapcsolási hibajelenség okát kellett megtalálni, mindkét áramkör tökéletesen működött, azonban ha egymással kapcsolta össze a központ, az átvitel minősíthetetlenül halkká vált. Az iránytranszformátorok összekapcsolásakor a vonal és vonalutánczat kapcsainál szerencsés esetben csillapítás- és visszafordulás-mentes a kapcsolat, de ha véletlen póluscseré történik, az összegzés helyett kioltás jön létre... A hibát egy korabeli közelmúltban történt Javítóüzem által telepített berendezés hibás kábelezése okozta.

Már a kis-koaxiális 960 ill. 2700 csatornás analóg átviteli rendszerek korában történt, hogy a nem rég telepített LM E2-es Ericson berendezés egyik csatornáján Budapest- Szolnok között teljes hangerővel szólt a Kossuth rádió, és lehetetlenné tette rajta a forgalmat. A kollégák ismét tehetetlenek voltak a jelenséggel kapcsolatban. Végig kellett zongoráznom a lehetséges legvalószínűbb hibaköveket. Most Flórich Henrik rádió-laborvezetőnk intelmei jutottak eszembe, többek között nagy igyekezettel csiszoltunk vele együtt kvarc kristály lapokat, hogy a pontos rezonanciát beállítsuk. Végig kellett tehát vizsgálnom az alkalmas fiókhhoz tartozó árnyékoló földelések csomópontjait. (Elég körülményes dolog egy működő berendezést úgy kimozdítani a helyéből, hogy a hátlemmez mögötti kábelezéshez hozzáférhessek.) Meg is találtam egy kötetet, amely gyárilag nem volt leforrasztva. A kötés megforrasztása után a Kossuth rádió többé nem zavart...

Hogy egyetemi tanulmányaimhoz kapcsolható esetekből is merítsek, a digitális átviteltechnikával kapcsolatos eseményekről is ejtek néhány szót.

Az egyik eset, amely inkább arra mutat rá, hogy milyen sokrétű képzést kaptunk a 60-as években a trigonometriától a mikrohullámú átviteltechnikáig, egy mikrohullámú végpont áthelyezésnél adódott feladat volt Százhalombattán az MVM felkérésére. Egy igen magas kémény erkélyén volt a passzív átjátszó antenna-pár, amely egyik elemét el kellett fordítani új pozícióba, de előtte meg kellett tervezni az új tartóelemeket, amelyek a megfelelő irányt tudják biztosítani. Ehhez egy teodolitot kértem kölcsön Vereszi Péter építész barátomtól, ezt kellett a torony erkélyre felvinni és az ottani méréseket úgy elvégezni, hogy a szükséges irányszögeket tartalmazza az új tartóelem. Nem mondom hogy villamosmérnöki feladat, de meg kellett oldani. A mérések sikeresek voltak, a műhely olyan pontosan le tudta gyártani az új tartóelemeket, hogy felszerelésük után még finomhangolást sem igényelt az összeköttetés.

Végül egy 2 Gbit/s sebességű fényátviteli berendezést kellett újraindítani az MVM-nek, mert az valami rossz beavatkozás miatt elveszítette a kapcsolatot. A német gyártmányú berendezés újraprogramozását okoskodás nélkül szabályosan elvégezve, az összeköttetés újra működőképes lett. Praktikus okok miatt voltak olyan makró csoportok, amelyek file-címei elnevezésük szerint zavarba ejtők lehetnek, kihagyásuk miatt omlott össze az összeköttetés. Ha azonban egyik elemet sem tiltottuk le, máris működőképes maradt a rendszer.

Ezekhez a feladatokhoz bizony a Puskás Tivadar Távközlési Technikum adott helyes műszaki szemléletet. Közben persze a BME-n dr. Horváth Lacitól tanultakat is hasznosíthattam. Vajon megmaradt ma is ez a szemlélet ebben az iskolában? Örölnék, ha igen. Azonban félok, hogy ez már szinte lehetetlen olyan gyerekekkel, akik nem értik, hogy miért is nőtt a kezükre öt ujj, hiszen az egérgomb nyomogatásához kettő¹ is elegendő lenne...

¹ Az egérnek van jobb és bal gombja is!

Sokat tettem azért, hogy Magyarországot minél gyorsabban behálózza a fényvezető üvegszálak kábel, korszerű hurok hálózatok létesüljenek, ma már sok helyen a fényvezető egészen a lakásokig ér. Írtam is egy tanulmányt e témában Digitális Átviteli Terv címen, bár valószínű, hogy nyomtatásban sosem jelent meg. A PKI azért biztosan hasznát vehette.

Ma, nyugdíjas éveimben ez értékes PTTT-i műszaki szemléletet már csak a háztartás körüli problémák megoldásában tudom hasznosítani. Ott tartok, hogy szégyellem magam mindazért a munkáért, amit a PKI-ban végeztem. Sajnos az emberiség minden jelentős technikai vívmányról előbb utóbb bebizonyítja, hogy rosszra is fel tudja használni, mint ez esetben is...

Leszoktatja a fiatalokat az olvasásról, az SMS-ekkel tovább rombolja a nyelvünket, hovatovább már a nevüket sem tudják helyesen leírni, vagy nagyképűségből, talán túlbuzgóságból már angolosan előre hozzák a keresztnevüket. Már képtelenek helyesen hangsúlyozni, elnyújtják a mondatvégi hangokat, a szavak első eleme helyett a végét hangsúlyozzák, holott nyelvünkben a szavaknak mindig az első szóeleme hordozza az alapjelentést, ettől távolodva egyre jelentéktelenebb módosító szóelem következik. Hovatovább érthetetlenek a műsorközlő adásokban a mondatok, nem beszélve arról, hogy jelentős politikusok is, vagy intézményi szóvivők a legközönségesebb zsargon szavakkal tüzdelik tele mondandójukat, az igekötőket képtelenek helyesen használni és képtelenek egyeztetni az alanyt az állítmánnyal... (a Parlamentben csupán Hiller István és Schiffer András beszél értelmesen.) Még egyéb rossz dolgokat is sorolhatnék, amikkel nem elősegítik, hanem rombolják e vívmányok segítségével az emberi kapcsolatokat...

„Sic transit gloria mundi.”²

Budapest, 2016. április 30.

Fancsali Alpár

***Epilógus:** 1992 szeptemberében aztán, mint a Puskás Technikum igazgatója ismét összefutottam egy, Fancsali Alpár nevet viselő érettségire készülő kisdákkal, a digitális technika órákon. (Egy ilyen nevet könnyen, örökre megjegyez az ember!) Ifjabbik Alpár, aki főhősi fia volt, sokban hasonlított édesapjára. Nem nőt magasra. Vézna volt. Csak jeles zéhákat írt nálam, és tudtommal másoknál is. A technikus, ötödik évre is a Gyáli úton maradt, tehát 1989 és 1994 között volt a Puskás egyik eminens diákja. Simán felvették a BME-VIK informatika szakára, ahol továbbra is remekelt. Meg sem állt a PhD fokozat bezsebeléséig³. Ifj. Alpi, ennél szebbet már csak családi életében domborított **5, azaz öt** gyermekével. Ő, Zengő, Zétény, Zádor, Hargita és Kikinda boldog édesapja.*

Mindezt lejegyezte: dr. Horváth László Ferenc ny. igazgató

² Így múlik el a világ dicsősége.

³ Mivel, az újabb, 1990 után végzett Puskás technikusok életút követése alapján ismert e generáció tudományos karrierje is, bizton mondhatjuk, hogy dr. Fancsali Alpár a legfelső 0,5% dicső tagja. Nem csak szülei, hanem mi tanárai is büszkék lehetünk elért eredményére.